

II INTERNACIONALNI NAUČNI SIMPOZIJUM

ZAPOŠLJAVANJE I PRIVREDNI RAZVOJ REPUBLIKE SRPSKE I BIH

II INTERNATIONAL SCIENTIFIC SYMPOSIUM

EMPLOYMENT AND ECONOMIC DEVELOPMENT THE REPUBLIC OF SRPSKA AND BIH

BIJELJINA

02. OKTOBAR 2014 GODINE

ORGANIZATOR:

Oikos institut - Istraživački centar iz Bijeljine

Zbornik apstrakta Book of Abstracts

UPRAVLJANJE RIZICIMA PLASMANA REZERVNI OSIGURAVAČA U BOSNI I HERCEGOVINI

RISK MANAGEMENT OF PLACEMENT OF INSURERS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Dragana Zarić, dipl. ek.

Stručni članak

DOI 10.7251/OIK1403002Z, UDK 005.334:336.71(497.6)

Professional paper

REZIME

Osiguravači treba da uspostavljaju adekvatne i efikasne sisteme i metode za upravljanje rizicima plasmana prilikom kreiranja i upravljanja portfolijom plasmana.

Kvalitetnim plasmanom se može doprinijeti jačanju finansijskog tržišta, kao i podsticaju privrednog razvoja. Ono što bi trebalo dovesti do veće sigurnosti plasmana i boljih performansi portfolija jeste uspostavljanje drugačijih pravila i zahtjeva prilikom plasmana rezervi osiguravača, ali sa usmjerenjem na rizike pojedinačnih plasmana i portfolija u cjelini.

Razvijenost finansijskog tržišta i njegovo uspješno funkcionisanje određuje uspješnost ekonomskog razvoja jedne zemlje, jer, ukoliko je finansijsko tržište zdravo i uređeno, tada je i sistem spreman na svaki napor koji zahtijeva razvoj.

Ključne riječi: upravljanje rizicima plasmana, upravljanje portfolijom plasmana, plasman rezervi osiguravača, razvijenost finansijskog tržišta.

ABSTRACT

Insurers should establish adequate and effective systems and methods for risk management investments in creating and managing a portfolio of investments.

Quality placement may contribute to the strengthening of financial markets and stimulate economic development. To greater security investments and better portfolio performance results establish other rules and requirements in lending reserves of the insurer, but with a focus on the risks of individual investments and the portfolio as a whole.

Development of the financial market and its successful functioning is determined by the success of the economic development of a country because if the financial market is healthy and maintained, then the system is ready for any effort that requires the development.

Keywords: risk management reserves, managing a portfolio of investments, placement of reserves of the insurer, the development of financial markets.

**KATASTROFALNI RIZICI U BOSNI I HERCEGOVINI
I SRBIJI SA POSEBNIM OSVRTOM NA POPLAVE****CATASTROPHIC RISKS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA
AND SERBIA WITH SPECIAL FOCUS ON THE FLOODS**

Aleksandar Timotić, dipl. ek.

Stručni članak DOI 10.7251/OIK1403007T, UDK 005.334:504.4]:614.4(497.6)+(497.11) **Professional paper**

REZIME

Svjedoci smo sve učestalijih pojava prirodnih katastrofa kako u svijetu tako i na prostoru bivših jugoslovenskih republika. Upravo prirodne katastrofe postaju jedan od najvažnijih svjetskih problema u ometanju daljeg razvoja ljudske civilizacije.

Katastrofalni rizici javljaju se kao prirodne nepogode, ali i usljed djelovanja ljudskog faktora, ostavljajući za sobom ogromne materijalne gubitke i ljudske žrtve.

Ovi rizici imaju rastući intenzitet i frekvencije u globalnim razmjerama, pa su zbog toga jedni od ključnih prijetnji održivom razvoju u savremenim uslovima.

Ključne reči: katastrofalni rizik, štetni događaj, faze upravljanja katastrofalnim rizicima, poplave, mjere zaštite.

ABSTRACT

We are witnessing increasingly frequent occurrence of natural disasters both in the world and in the region of the former Yugoslav republics. Precisely, natural disasters are becoming one of the most significant problems in disrupting the further development of human civilization.

Catastrophic risks, occur as natural disasters, as well as due to the effects of human factors, leave behind huge material losses and casualties.

These risks are growing in intensity and frequency on a global scale, and are therefore one of the key threats to sustainable development in modern conditions.

Keywords: catastrophic risk, adverse event, stage managing catastrophic risks, floods, protection measures.

INFLACIJA I DRŽAVNO UPRAVLJANJE NOVČANOM MASOM**INFLATION AND STATE MANAGEMENT OF MONEY STOCK****Mr Spasenija Mirković**

Opština Ugljevik

Municipality Ugljevik

Stručni članak

DOI 10.7251/OIK1403005M, UDK 336.748.12

Professional paper

REZIME

U različitim ekonomsko-socijalnim uslovima na različit način se ispoljava i rješava inflacija. Razvoj, uzroci nastanka i ekonomsko-socijalne posljedice inflacije neposredno su povezani i uslovljeni nivoom ekonomsko-tehnološke razvijenosti i stvarnom prirodnom društvenih odnosa. U uslovima i odnosima kapitala stvarni teret inflacije se prevlađuje na ekonomski slabije razvijene zemlje i na sopstvenu radničku klasu.

Visoka stopa inflacije sama po sebi govori o poremećenim robno-novčanim tokovima i ekonomsko-socijalnoj ravnoteži u zemlji. Ali, iza istih ili približno istih stopa inflacije obično stoji različita sadržina (strukturne, tehnološke, razvojne i socijalne prirode). Stoga je potrebno obratiti posebnu pažnju, pored kvantitativne težine inflacije, i na njen kvalitet. Međutim, to ne znači da se problemi inflacije mogu rješavati izvan opštih pravila koje nudi savremena ekonomska nauka.

Ključne riječi: Inflacija, novčana masa, državno upravljanje, antiinflaciona politika.

ABSTRACT

In different economic and social conditions in different ways manifest and solves inflation. Development, the causes of the economic and social consequences of inflation are directly related to and conditioned by the level of economic and technological development and the real nature of social relations. In terms of the relations of capital and the real burden of inflation is shifted to the economically less developed countries and in their own working class.

High inflation itself speaks of disturbed boundary-cash flow, and economic and social equilibrium in the country. But behind the same or approximately the same rate of inflation usually stands different contents (structural, technological, developmental, and social). Therefore, it is necessary to pay special attention in addition to the quantitative weight of inflation and its quality. However, this does not mean that the problems of inflation can be dealt with outside of the general rules which the modern economic science.

Keywords: Inflation, money supply, national governance, anti-inflation policy

ZNAČAJ KONTROLE CIJENA PRIRODNIH MONOPOLA ZA POTROŠAČE**IMPORTANCE OF PRICE CONTROL OF NATURAL MONOPOLY FOR CONSUMERS****Prof. dr Marko Šarčević**Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Ekonomski fakultet Istočno Sarajevo-Pale
University of East Sarajevo, Faculty of Economy East Sarajevo-Pale

Pregledni članak

DOI 10.7251/OIK1403004S, UDK 339.13.012.434

Review paper

REZIME

Država svojom aktivnošću ima za cilj da ograniči monopolne procese i podstakne konkurenciju, ili da utiče na tržišnu strukturu, ili ponašanje privrednih subjekata. Aktivnost na polju antimonopolnog zakonodavstva koju provodi država je starijeg datuma, a provodi se, uz otpore, sa promjenljivim uspjehom. U fokusu naše pažnje su specifičnosti ove politike u kontroli cijena prirodnih monopola, odnosno onaj njihov dio koji je u interesu države i lokalnih zajednica. Ova aktivnost je prisutna i u najrazvijenijim tržišnim ekonomijama, s tim da je u njima i dalje ostao vrlo aktuelan aspekt stvaranja opštih uslova za razvoj konkurencije i kontrolu prirodnih monopola. U lokalnim zajednicama cijene se utvrđuju na nivou koji je prilagođen platežnoj moći stanovništva i održivom razvoju preduzeća. U radu će biti prezentovana i analiza formiranja cijena na slobodnom tržištu i kod monopola, te će biti ukazano na štetnost monopola koja se izražava smanjenjem proizvodnje i povećanjem cijena. To nameće nužnost državne intervencije koja ima za cilj da zaštiti potrošače.

Ključne riječi: prirodni monopol, konkurencija, regulacija, cijena, ponuda, tražnja.

ABSTRACT

By utilizing its power, State aims to restrict monopolistic processes and encourage competition, or to affect market structure or behavior of economic entities. Activity in the field of anti-monopoly legislation that state implements has an old date, and is implemented, with resistance of certain subject, with varying success. The focus of our attention is the specifics of policies to control prices of natural monopolies, or its fraction, that are in the interest of the state and local communities. This activity is also present in most developed market economies, but they still have very actual aspect of creating general conditions for the development of competition and control of natural monopolies. At the level of a local community, prices have been formed at a level that is adjusted to the purchasing power of population, and to sustainable development of enterprises. This paper will present and the analysis of price forming in a free market, and in a case of monopoly, and it will be pointed to harmful effects of monopoly which express itself by reducing production and increasing prices. This imposes the necessity of state intervention, which aims to protect consumers.

Keywords: natural monopoly, competition, regulation, price, supply, demand.

ZNAČAJ INSTITUCIJA & STRATEGIJA EKONOMSKOG RAZVOJA BOSNE I HERCEGOVINE

IMPORTANCE OF INSTITUTIONS & STRATEGY OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Igor Ferjan

Fondacija za obnovu i razvoj, Generalni sekretar za BiH
The Reconstruction and Development Fund, General secretary for BiH

Pregledni članak

DOI 10.7251/OIK1403001F, UDK 338.246.025.88(497.6)

Review paper

REZIME

Velika je važnost ekonomskog razvoja za svako društvo, a posebno za društva kao što je BiH, društva koja se nalaze u procesu razvoja. U fazi razvoja značajnu ulogu imaju institucije sa svojim mehanizmima za poticaj razvoja, jer samo efikasne institucije potiču razvoj. Rezultatima istraživanja predstavljenim u ovom članku ostvarivana je primarna misija istraživanja: afirmirati institucionalne mehanizme poticaja ekonomskog razvoja Bosne i Hercegovine. U članku su elaborirane najvažnije odrednice ekonomskog razvoja, povezanosti institucija sa ekonomskim razvojem, te strategije ekonomskog razvoja Bosne i Hercegovine. Posebna pažnja je posvećena strategiji ekonomskog razvoja BiH, te rezultatima i predviđanju provođenja ekonomskog razvoja. U članku je elaborirano više tematskih jedinica o ekonomskom razvoju i povezanosti institucija sa ekonomskim razvojem. Predstavljen je reprezentativni primjer i rezultati strategije ekonomskog razvoja Bosne i Hercegovine. Navedena su očekivanja od provedbe strategije ekonomskog rasta BiH.

Ključne riječi: razvoj, strategija, institucije, BiH.

ABSTRACT

Economic development is of a great significance for any society, particularly for a society such as Bosnia and Herzegovina - the one that is still in the development process. At the development stage, various institutions with their incentive mechanism for development have an important role, because only effective institutions may encourage development. The study results presented in the paper represent the accomplishment of the primary objective of the research: to affirm the institutional incentive mechanisms for economic development of Bosnia and Herzegovina. The paper elaborated the most important determinants of economic development, of institution integration with economic development and of economic development strategy of Bosnia and Herzegovina. Particular attention was paid to the strategy of economic development of BH, as well as to the results and forecasting of implementation of economic development. The paper addressed several thematic units on economic development and interconnection of institutions with economic development. A representative example alongside with the results of the economic development strategy of BH have been provided. Finally, the expectations of implementing the economic growth strategy in BH have been presented.

Keywords: development, strategy, institutions, Bosnia and Herzegovina.

MOGUĆNOSTI IMPLEMENTACIJE TQM SISTEMA U SERIJI STANDARDA ISO 9000

POSSIBILITY OF TQM SYSTEM IMPLEMENTATION IN ISO 9000 SERIES

Mr Branko Prodanović

“Kosvig” Zubin Potok

Stručni članak

DOI 10.7251/OIK1403003P, UDK 005.6:006.83(100)ISO 9000

Professional paper

REZIME

Uslovi poslovanja neumitno uslovljavaju primenu standarda u poslovanju. Sam proces standardizacije je sveobuhvatan i veže sve segmente poslovanja. Uslovljenost primene standarda diktirana je sve različitim potrebama okruženja, s jedne strane, kao i težnjom za efikasnijim i efektivnijim poslovanjem koje se stavlja kao imperativ u savremenom poslovanju, s druge strane. U radu će biti predstavljena komparativna analiza osnovnih principa poslovanja i pojedinih standarda.

Ključne reči: kvalitet, menadžment, proces, organizacija, lider.

ABSTRACT

Business conditions inevitably impose the application of standards in the business. The standardization process itself is comprehensive and binds all business segments. Conditioning on the application of standards is dictated by the increasingly differing needs of the environment, on one hand, and by the requirement for more efficient and effective business which is set as an imperative in modern business, on the other hand. The paper shall present a comparative analysis of basic business principles and specific standards.

Keywords: quality, management, process, organisation, leader.

ORGANIZACIONE STRUKTURE I HODOGRAM DOKUMENTACIJE I AKTIVNOSTI

ORGANIZATIONAL STRUCTURES AND FLOWCHART OF DOCUMENTS AND ACTIVITIES

Prof. dr Zoran Lukić

Univerzitet u Banjoj Luci, Ekonomski fakultet u Banjoj Luci
University of Banja Luka, Faculty of Economics Banja Luka

Mr Dragana Došenović

Univerzitet u Banjoj Luci, Ekonomski fakultet u Banjoj Luci
University of Banja Luka, Faculty of Economics Banja Luka

Mr Slađenko Galić

Verano Motors d.o.o.

Pregledni članak

DOI 10.7251/OIK1403006L, UDK 005.336.1:658.1

Review paper

REZIME

Tema ovog rada jeste proces organizovanja poslovnih sistema, sa posebnim osvrtom na organizacionu strukturu koja nastaje kao rezultat posmatranog procesa. Može se reći da organizovanje, kao jedna od funkcija menadžmenta, predstavlja ključ uspjeha za efikasno poslovanje i ostvarivanje postavljenih ciljeva svake organizacije. Upravo iz tog razloga osnovna svrha ovog rada jeste da se opiše ova menadžerska aktivnost, kao i da se ukaže na značaj koji organizacione strukture imaju za postizanje pozitivnih rezultata poslovanja. S obzirom da je hodogram dokumentacije i aktivnosti neophodan dokument koji se izrađuje u skladu sa dizajniranom organizacionom strukturom, u ovom radu predstavljen je i značaj ovog dokumenta za poslovanje organizacija.

Na osnovu analize i istraživanja koje je provedeno u svrhu izrade ovog rada, došlo se do brojnih zaključaka na osnovu kojih je dokazano da adekvatno dizajnirana organizaciona struktura pozitivno utiče na poslovanje preduzeća, čime se apostrofira značaj procesa organizovanja, aktivnosti organizacionog dizajna, kao i procesa izrade hodograma dokumentacije i aktivnosti.

ABSTRACT

The main subject of the paper is the process of organizing business systems, particularly emphasizing the organizational structure resulting from the process observed. A statement can be made that organization, as one of the management functions, is the key to success for efficient business performance and accomplishment of the objectives of any organization. For that particular reason, the main purpose of the paper is to illustrate this management activity as well as to emphasize the significance of organizational structures for the achievement of positive business results. Since the Flowchart of documentation and activities represents an essential document drafted in accordance with the designed organizational structure, the paper describes the importance of such document for business operations of organizations.

Based on the assessment and research performed for the purpose of this paper, numerous results have been obtained on the basis of which it has been proven that an adequately designed organizational structure positively affects business operations of a company, thus emphasizing the importance of the organization process, organizational design activities, as well as the process of drafting flowchart of documentation and activities.

Ključne riječi: menadžment, organizovanje, organizaciona struktura, poslovni sistem, poslovni rezultata, hodogram dokumentacije i aktivnosti.

Keywords: management, organization, organizational structure, business system, business results, Flowchart of documentation and activities.

EMOCIONALNA INTELIGENCIJA U LIDERSTVU**EMOTIONAL INTELLIGENCE IN LEADERSHIP****Prof. dr Zoran lukić**Univerzitet u Banjoj Luci, Ekonomski fakultet u Banjoj Luci
University of Banja Luka, Faculty of Economics Banja Luka**Mr Dragana Došenović**Univerzitet u Banjoj Luci, Ekonomski fakultet u Banjoj Luci
University of Banja Luka, Faculty of Economics Banja Luka**Stručni članak**

DOI 10.7251/OIK1403008L, UDK 005.322:316.46

Professional paper**REZIME**

Kako bi poslovni sistemi u današnje vrijeme bili spretni i uspješni u rješavanju problema i prilagođavanju brojnim promjenama koje svakodnevno nastaju, potrebno je da imaju sposobne lidere koji će u takvim uslovima biti u mogućnosti da upravljaju sopstvenim emocijama. Upravo iz tog razloga osnovna tema ovog rada jeste liderstvo, sa posebnim fokusom na emocionalnu inteligenciju u liderstvu. S obzirom na značaj i ulogu koju lideri imaju za efikasno funkcionisanje svakog poslovnog sistema, svrha ovog rada jeste da opiše različite karakteristike koje uspješni lideri treba da posjeduju kako bi omogućili postizanje pozitivnih rezultata poslovanja.

Na osnovu analize i provedenog istraživanja, u radu se došlo do određenih zaključaka kojima se dokazuje da emocionalna inteligencija pozitivno utiče na uspjeh lidera, a, samim tim, i na poslovni uspjeh cjelokupnog preduzeća. Ovim se ističe značaj emocionalne inteligencije i emocionalno inteligentnih lidera za poslovanje različitih organizacionih sistema.

Ključne riječi: emocionalna inteligencija, liderstvo, menadžment, poslovni sistem, poslovni rezultat.

ABSTRACT

In order to prepare and assist today's systems in problem solving and in adapting to many changes that occur daily, it is necessary to have capable leaders who would be able to manage their own emotions in such circumstances. For that very reason, the basic issue of this paper is leadership, with a particular focus on emotional intelligence in leadership. With regards to the importance of the role the leaders have for the efficient functioning of any business system, the purpose of the paper is to describe various characteristics that successful leaders require to possess in order to accomplish positive business results.

On the basis of the analysis and research conducted, the authors came to certain conclusions proving that the emotional intelligence positively affects the success of leaders, and, consequently, the business success of the entire company. Such occurrence emphasizes the importance of emotional intelligence and emotionally intelligent leaders for operational performance of various organizational systems.

Keywords: emotional intelligence, leadership, management, business system, business performance indicators.

**ANALIZA SPOLJNOTRGOVINSKE RAZMJENE EVROPSKE
UNIJE PRIJE I NAKON EKONOMSKE KRIZE****ANALYSIS OF EXTERNAL TRADE EXCHANGE OF THE
EUROPEAN UNION BEFORE AND AFTER ECONOMIC
CRISIS****Mr Ognjen Erić**Krajinapetrol a.d. Banja Luka, **Bosna i Hercegovina**
Krajinapetrol J.S.C. Banja Luka, **Bosnia and Herzegovina**

Pregledni rad

DOI:10.7251/OIK140002P, UDK 339.11.012.252

Review paper

REZIME

Evropska unija (EU) ima zajedničku međunarodnu trgovinsku politiku. U tom kontekstu Unija djeluje jedinstveno po svim spoljnotrgovinskim pitanjima. Evropska unija učestvuje sa oko jednom šestinom u ukupnoj svjetskoj trgovini robama. Kriza je imala značajan uticaj na spoljnotrgovinsku razmjenu u 2009. godini, pošto je prekinula progresivnu spoljnotrgovinsku integraciju roba za EU-28 do 2008. godine. Međutim, ova pojava je kratko trajala, i spoljnotrgovinska integracija se vraća na nivo koji je bio zabilježen u 2008. godini. Učešće spoljnotrgovinskih tokova roba u BDP-u Evropske unije je 13,4% u 2012. godini, u odnosu na 9,8% u 2009. godini. Ovi podaci potvrđuju činjenicu da je oporavak od krize generalno brži za međunarodnu trgovinu u odnosu na rast i strukturu BDP. Trgovinski suficit roba i usluga Evropske unije je 1,5% BDP-a u 2013. godini, u poređenju sa deficitom od 0,7% u Japanu i 3,6% u Sjedinjenim Američkim Državama. Trgovinski bilans roba i usluga (u odnosu na ostatak svijeta) u 2013. godini, bio je suficitaran u 21 članici EU. Njemačka je daleko najveći faktor u spoljnotrgovinskoj razmjeni među zemljama članicama, u odnosima sa zemljama izvan Unije u 2013. godini (27,1% ukupnog izvoza roba EU sa ostatkom svijeta, dok je uvoz 18,8%).

KLJUČNE RIJEČI

Evropska unija, spoljnotrgovinska razmjena, ekonomska kriza

ABSTRACT

The European Union (EU) has a common international trade policy. In this context, the Union acts uniquely on all foreign trade issues. The European Union is participating in about one sixth of the world's total commodity trade. The crisis had a significant impact on foreign trade in 2009 as it broke off the progressive foreign trade integration of EU-28 goods to 2008. However, this phenomenon has lasted for a short time, and foreign trade integration has returned to the level recorded in 2008. The share of foreign trade flows of goods in GDP of the European Union is 13.4% in 2012, compared to 9.8% in 2009. This data confirms the fact that recovery from the crisis is generally faster for international trade than GDP growth and structure. The trade surplus of EU goods and services is 1.5% of GDP in 2013, compared to the 0.7% deficit in Japan and 3.6% in the United States. The trade balance of goods and services (compared to the rest of the world) in 2013 was positive in 21 EU member states. Germany is by far the largest factor in foreign trade between Member States, in relations with non-EU countries in 2013 (27.1% of total exports of EU goods to the rest of the world, while imports are 18.8%).

KEYWORDS

European Union, external trade exchange, economic crisis

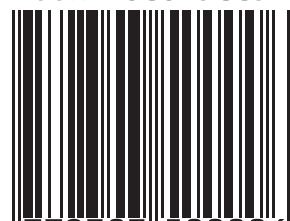

ECONOMICS

INNOVATIVE AND ECONOMICS RESEARCH JOURNAL

www.oikosinstitut.org

ISSN 2303-5005

9 772303 500006 >